

NÖROBİLİM PERSPEKTİFİNDEN LİDERLİK: NÖROLİDERLİK

4. BÖLÜM

Çağla ÖZGEN¹

Esat KALAYCIOĞLU²

Teknoloji ve tıbbi görüntüleme alanında yaşanan hızlı gelişim, bir çalışma alanı olarak nörobilim alanının da gelişimini hızlandırmıştır. Belirli bir süreden sonra zihnin artık ilerlemeyeceği ve değişmeyeceği tabusunu yıkan ve insan beynindeki süreçlerin kapsamlı bir şekilde analiz edilmesini sağlayan nörobilim, sadece tıp alanında değil davranışla ilgili sosyal bilim alanlarındaki kavramlarla da kullanılmaya başlanmıştır. İlk kez nöropsikoloji ile sosyal bilimler alanında giriş yapan nörobilim zamanla iktisat, işletme ve yönetim kapsamındaki kavramlar ile ilişkilendirilerek alandaki gelişimini sürdürmüş, gelecek dönemlerde özellikle davranış ile ilgili kavramlarla kullanılmaya devam edecek gibi görülmektedir.

Kitabın bu bölümünde zihinsel süreçlerin analizi ile örgüt içindeki insan davranışlarını, bireyler arası etkileşimleri vb. anlamak ve daha etkin bir örgütsel ortam yaratmak için, David Rock tarafından yazına kazandırılan ‘nöroliderlik’ kavramından bahsedilecektir.

Lider ve Liderlik

Lider olmanın çok fazla yetenek, bilgi ve beceri gerektirdiğini, her şeye çözüm bulmanızın beklendiğini dolayısıyla yapılması oldukça zor bir şey olduğunu düşünebilirsiniz. Oysa tüm insanlar liderlik potansiyeline sahiptir çünkü liderlik tüm sorulara cevap vermekle ilgili değil, yaptığınız eylemler, birlikte çalıştığınız insanlar ve yapmanız gereken işlere karşı sorumluluğunuz ile ilgilidir. Lider, yap-

¹ Arş. Gör. Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, cagla.ozgen@nisantasi.edu.tr

² Arş. Gör. Nişantaşı Üniversitesi, İktisadi İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, esat.kalaycioglu@nisantasi.edu.tr

Günümüz iş hayatında toplumları ve o toplumlar içinde faaliyet gösteren işletmeleri etkileyen önemli etkenlerden biri de yaşanan hızlı değişimler ve bu değişimlere uyum sağlama zorunluluğudur. Özellikle teknolojik alanda yaşanan hızlı gelişmeler ve bu gelişmeler ile birlikte gelen değişim ve belirsizlik, işletmelerin yönetim şekilleri ve süreçleri üzerinde önemli etkilere neden olmaktadır. Rekabet gücü elde ederek faaliyetlerini sürdürme istekleri göz önüne alındığında, işletmelerin önceden kestirilemeyen dinamik yapıdaki bu değişimlere uyum sağlamaları, yapı ve süreçleri değişime uyum sağlayacak şekilde yeniden yapılandırmaları hayati bir önem taşımaktadır. Bu nedenle değişim ajanları olarak nitelendirilen ve değişime öncülük eden liderlere duyulan ihtiyaç her geçen gün daha da artmaktadır.

Değişimin başarı ile sonuçlanmasındaki ana etkenlerden birisi, değişimi bir olay olarak değil bir süreç olarak ele almaktan geçer. Bu sürecin en önemli adımı da, izleyicileri değişimin gerekliliği yönünde motive etmektir. İnsan doğası gereği yeni olan bir şeye kuşku ile bakar ve hali hazırda uyum sağladığı durum ve koşulların devamlılığını tercih eder. Bu aşamada lider için önemli olan, izleyicilerin duygu, düşünce, davranış ve beklentilerini anlamak, değişim yönünde yeniden şekillendirmek, değişimin gerekliliği yönünde izleyicilerini motive ederek onları ortak vizyon etrafında toplamaktır. Nörobilim kavramının insan beyninin işleyişi hakkında sağladığı bilgiler sayesinde 'nöroliderlik' kavramının bir yönetim yaklaşımı olarak kullanılmaya başlandığı, yaşanan hızlı değişimler göz önüne alındığında gelecekte de sıklıkla yararlanılacak olan yaklaşımlardan biri olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

1. Akdemir, A. (2014). *Yeni ekonomide ve yeni dünyada işletmecilik*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
2. Arenas, F. J. (2019). *A casebook of transformational and transactional leadership*. Routledge.
3. Arıkboğa, F. Ş. (2013). *Yönetim becerileri*. İstanbul: Der Yayınları.
4. Ballı, A. & Ayıcı, A. (2021). Nörobilim yaklaşımıyla girişimcilikte farklı bir boyut: Nörogirişimcilik. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (Özel Sayı 22), 184-194.
5. Bass, B. M. (1990). From transactional to transformational leadership: Learning to share the vision. *Organizational Dynamics*, 18(3), 19-31.
6. Bear, M. F., Connors, B. W. & Paradiso, M. A. (2016). Neuroscience: exploring the brain. Wolters Kluwer. ([https://neurophysics.ucsd.edu/courses/physics_171/Neuroscience%20Exploring%20the%20Brain%20-%20Bear,%20Mark%20F.%20\[SRG\].pdf](https://neurophysics.ucsd.edu/courses/physics_171/Neuroscience%20Exploring%20the%20Brain%20-%20Bear,%20Mark%20F.%20[SRG].pdf) adresinden ulaşılmıştır).
7. Can, H., Azizoglu, Ö. & Aydın, E. M. (2015). *Örgütsel davranış*. (Gözden geçirilmiş ve genişletilmiş 2. baskı). Ankara: Siyasal Kitabevi.
8. Carl, S. & Butler, M. J. (2007). *The social cognitive neuroscience of organizations*. Boston: MA: Blackwell Publishing.

9. Chreden, H. & Organ, D. (1980). *Personnel management, the utilization of human resources* (Sixth edit). Cincinnati: South-Western Publishing Company.
10. Çetin, C. (2009). *Liderlik stilleri, değişim yönetimi ve ekip çalışması*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
11. Daft, R. L. (1999). *Management*. Orlando: Dryden Press.
12. Doğan, A. (2018). *Liderlik örgüt kültürü ve üretkenlik karşısı iş davranışları*. İstanbul: Patriot Yayınları.
13. Elger, C. E. (2009). *Neuroleadership*. Munchen: Haufe Planneg.
14. Erdoğan, İ. (1991). *İşletmelerde davranış*. İstanbul: İÜ İşletme Fakültesi Yayınları.
15. Eren, E. (1998). *Yönetim ve organizasyon* (4. baskı). İstanbul: Beta Yayınevi.
16. Erkal, H., Tatarlar, C. D. & Kesken, J. (2017). Yönetim yazınındaki nörobilim çalışmalarına genel bakış. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*. (16. UİK Özel Sayısı), 403-412.
17. Gage, F. H. (2015). Neuroscience: The study of the nervous system & its functions. *The Journal of the American Academy of Arts & Sciences*, 144(1), 4-9.
18. Gannon, M. J. (1979). *Organizational behavior: A managerial and organizational perspective*. Little Brown and Company.
19. Gazzaniga, M. S. (1998). Brain and conscious experience. *Advances in Neurology*, 77(6), 181-192.
20. Gazzaniga, M. S. (2005). Forty-five years of split-brain research and still going strong. *Nature Reviews Neuroscience*, 6(8), 653-659.
21. Ghadiri, A., Habermacher, A. & Peters, T. (2012). Neuroleadership [electronic resource] : A journey through the brain for business leaders. London: Springer eBooks. (<https://021000xu8-y-https-link-springer-com.proxy.uludag.deep-knowledge.net/book/10.1007%2F978-3-642-30165-0> adresinden ulaşılmıştır).
22. Gibson, J., Ivancevich, J. & Konopaske, R. (2011). *Organizations: Behavior, structure, processes*. McGraw-Hill Higher Education.
23. Göçen, A. (2021). Neuroleadership: A conceptual analysis and educational implications. *International Journal of Education in Mathematics, Science, and Technology*, 9(1), 63-82.
24. Grawe, K. (2006). *Neuropsychotherapy: How the neurosciences inform effective psychotherapy*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.
25. Gürer, A. (2019). *21. yüzyılda liderlik yaklaşımları*. İstanbul: Hiperlink.
26. Hamner, W. & Organ, D. (1978). *Organizational behavior, an applied psychological approach*. Business Publications.
27. Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2010). *Eğitim yönetimi*. (Selahattin Turan, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik.
28. Hunsaker, P. L. & Cook, C. W. (1987). *Managing organizational behavior*. Canada: Addison-Wesley Publishing Company Inc.
29. Huther, G. (2009). Wie gehirngerechte Führung funktioniert: Neurobiologie für Manager. *Manager Seminare*, 30-34.
30. Koçel, T. (2005). *İşletme yöneticiliği*. İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım.
31. Kovač, H., Širol, M. & Šumanjsk, M. (2017). *Leadership handbook*. sarajevo. South East European Youth Network – SEEYN Secretariat. (https://www.salto-youth.net/downloads/toolbox_tool_download-file-1611/SEEYN%20LEADERSHIP%20HANDBOOK.pdf adresinden ulaşılmıştır).
32. Kuhlmann, N. & Kadgien, C. A. (2018). Neuroleadership: Themes and limitations of an emerging interdisciplinary field. *Healthcare Management Forum*, 31(3), 103-107.

33. Lussier, R. N. & Achua, C. F. (2010). *Leadership: Theory, application, & skill development* (Sixth edit). Ohio: South-Western Cengage Learning.
34. Luthans, F. (2011). *Organizational behavior: An Evidence-Based Approach* (Twelfth edit). McGraw-Hill/Irwin.
35. Özgen, Ç. (2020). Hizmetkar liderliğin duygusal bağlılık üzerindeki etkisinde lider-üye etkileşiminin aracı rolü. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
36. Parincu, A., Capatina, A., Juarez, D. & Ferreiros, P. (2020). Neuromanagement: the scientific approach to contemporary management. *Proceedings of the International Conference on Business Excellence*, 14, 1046-1056.
37. Pillay, S. S. (2010). *Life unlocked*. New York: Rodale Books.
38. Pillay, S. S. (2011). *Your brain and business*. New Jersey: FT Press.
39. Robbins, S. P. & Judge, T. A. (2019). *Örgütsel davranış*. (İnci Erdem, Çev. Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
40. Rock, D. (2006). *Quiet leadership: Six steps to transforming performance at work*. New York: Collins.
41. Rock, D. (2008). SCARF: A brain-based model for collaborating with and influencing others. *NeuroLeadership Journal*, 1(1), 1-9.
42. Rock, D. & Sctiwartz, J. (2007). The Neuroscience of Leadership. *Reclaiming Children and Youth*, 16(3), 10-17.
43. Sperry, R. (1961). Cerebral, Organization and behavior: The split brain behaves in many respects like two separate brains, providing new research possibilities. *Science*, 133(3466), 1749-1757.
44. Taucean, I. M., Tamasila, M. & Strauti, G. (2016). Study on management styles and managerial power types for a large organization. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, (221), 66-75.
45. Ülgen, H. & Mirze, S. (2007). *İşletmelerde stratejik yönetim* (4. baskı.). İstanbul: Arıkan Basım Yayın.
46. Waldman, D., Balthazard, P. A. & Peterson, S. (2011). Social cognitive neuroscience and leadership. *The Leadership Quarterly*, 22(6), 1092-1106.
47. Weber, M. (1968). *On charisma and institution building*. London: University of Chicago Press.
48. Yılmaz, K. (2020). *Liderlik: Kuram, Araştırma ve Uygulama*. Ankara: Pegem Akademi. (<https://ws1.turcademy.com/www/webviewer.php?doc=77058> adresinden ulaşılmıştır).
49. Young, M. & Dulewicz, V. (2006). Leadership Styles, change context and leader performance in the royal navy. *Journal of Change Management*, 6(4), 383-396.
50. Yukl, G. (1991). *Leadership in organizations*. India: Pearson Education.